

XVII Jornades interdiocesanes de Responsables de Catequesi

05.07.2018

Una primera mirada a l'escola

Vivim en un món que sofreix canvis i transformacions amb una rapidesa inimaginable, que generen noves formes de pensar, de viure i, fins i tot, de ser. Estem immersos, per a molts, en una gran revolució informativa i industrial. Amb una incidència creixent dels moviments de població per motius laborals, econòmics, polítics i humanitaris que plantegen reptes de convivència, de formació i aprenentatge, culturals i religiosos.

L'escola cristiana i la catequesi han de tenir un discurs propi que creï un ambient educatiu de relació personal i social en què tots els infants, adolescents i joves se sentin acollits amb estima, valorats per allò que són i atesos d'acord amb la seva situació personal. Les paraules que aboquem al diàleg educatiu han de fer créixer en humanitat; per als cristians, a la manera de Jesús, la Paraula que es va fer Home, Home Nou, per ensenyar-nos i testimoniar-nos les paraules de vida des de l'amor i el servei. Paraules que ajudin a créixer aportant formació adient, vivència personal i espais de celebració

Uns antecedents que cal considerar

La dècada dels setanta del segle passat, marcada pel Concili Vaticà II i el maig del 68, va caracteritzar-se entre nosaltres per un procés de renovació pedagògica que va afectar molt a l'escola i, encara que amb menor intensitat, a la catequesi. Va marcar globalment un abans i un després. Els anys, però, no han passat debades i, quasi cinc dècades més tard, no es pot seguir desenvolupant l'acció educativa, legislativa i docent d'acord amb aquells mateixos principis, esquemes i mètodes. El context social, polític, econòmic, cultural, religiós, urbanístic... és diferent, molt diferent. Els pares, els professors i els alumnes tampoc no són aquells que s'obrien a una

llibertat llargament desitjada, després de llargs anys de dictadura, a un benestar en ocasions ni somniat, a uns ideals avui desapareguts, ocults i tot sovint menystinguts, a uns avenços tecnològics insospitats, a unes grans ideologies avui periclitades...

L'escola -i no només l'escola-, sinó també la majoria de marcs educatius en el temps de lleure (centres de temps lliure, grups scouts, centres juvenils...), els marcs educatius pastorals (catequesis, catecumenats, moviments, associacions i grups apostòlics) empren unes metodologies, treballen uns continguts, promouen unes activitats que, globalment, han estat una bona resposta per als nens i joves de l'època industrial; unes activitats que han contribuït amb eficàcia en la seva formació i promoció, que han vertebrat el teixit social, però que no han evolucionat de manera suficient i en el sentit adequat per donar respostes a les realitats que la superació d'aquesta etapa ha configurat i que són les realitats dels infants, adolescents i joves que tenim a les escoles i a les catequesis.

Una mirada a la realitat actual

Venim, doncs, d'un model educatiu força periclitat i en el qual el paradigma de l'ensenyament va essent substituït pel de l'aprenentatge. Les maneres de relacionar-se, d'assumir la informació, han capgirat la comunicació i el capteniment del temps

Un aspecte a destacar en aquesta contemplació del moment educatiu és la incidència dels processos d'innovació endegats. L'ensenyament del nostre país viu un moment àlgid entorn la innovació educativa, les noves tecnologies... que demana especial dedicació i suport, sense negligir la diversitat de problemàtiques socials i econòmiques, a les quals convé i és necessari donar, també, resposta. No es pot deixar d'assenyalar la dificultat a l'hora d'elaborar i transmetre un discurs de sentit de la vida, descobrir-la com a vocació, com a projecte, com a sentit des de la pròpia llibertat, no exempta de renúncies. Preparar per arribar a ser bons professionals i millors persones.

Processos d'innovació que no són generalitzables a un únic model. Depenen d'un seguit de circumstàncies socials, econòmiques, de l'entorn familiar i local, de la institució titular, de la direcció i del conjunt de professors... que no es poden obviar ni negligir.

Una mirada al moment pastoral de l'escola cristiana

En aquesta mirada a l'escola no es pot obviar, des de les escoles cristianes, el seu moment pastoral.

Un context social allunyat de la fe

Vivim en una societat en què va desapareixent la fe sociològica que tan ha marcat les societats occidentals en el decurs de les darreres dècades, una societat en què la secularització avança, configurada per una realitat diversa, com diverses són les respostes. Veiem que deriva cap a una espiritualitat o una fe difusa i poc concreta en Déu. L'emotivitat agafa protagonisme i la interioritat assumeix l'espai de la pregària; la meditació, el de la recerca, l'experiència assumeix el compromís i el benestar esdevé el mateix sentit de la vida. En aquesta recerca de sentit a la vida, la vivència de la transcendència és actualment més humanista, més materialista o més escèptica que en altres temps. No és fàcil per als joves d'avui, ni per la fragmentació que viuen, un creixement harmònic en la fe, ni buscar-lo en els marcs tradicionals.

Un context proper allunyat de la fe

Els infants, adolescents i joves, també els fills de les famílies cristianes, viuen en un context social en el qual un bon nombre de persones s'ha allunyat, o potser no hi ha estat mai a prop, de la fe, de l'experiència cristiana i de l'Església; són generacions amb una formació religiosa molt dèbil o inexistent, amb membres que provenen d'àmbits culturals diversos o que practiquen d'altres religions.

Alhora es constata en l'entorn que s'han trencat tres ponts principals de transmissió de la cultura, dels valors i de la religió: la família, l'escola i la parròquia, que han estat substituïts significativament per la televisió i les xarxes socials. Moltes famílies, la majoria inconscientment, viuen unes pèrdues: la memòria del que han suposat vint segles d'humanisme grec, romà i cristià; el sentit de la tradició com a cadena de testimonis que ens confia un tresor des del passat; no tenen un text sagrat (*Harry Potter* és igual a la Bíblia); sense reconèixer l'autoritat (crisis d'autoritat dels pares, educadors, sacerdots, bisbes, polítics...) tot es mira des de baix i, en dues paraules, sense confiança. No hem de ignorar tampoc la presència de pràctiques màgiques que semblaven superades; s'han popularitzat concepcions i pràctiques de caràcter místic, alienes a la nostra tradició religiosa i, en ocasions, contraposades; es radicalitzen algunes postures fonamentalistes, tant a l'Islam com al judaisme i el cristianisme.

Un repte que no es pot defugir

Moltes de les escoles cristianes, des dels inicis, formen part de la perifèria existencial econòmica. No els va fer por als fundadors i fundadores. Avui, a més de les que treballen a les perifèries econòmiques, moltes ho fan, sovint, a la perifèria d'aquesta societat que ignora o arracona el fet religiós. Són, en molts casos, els únics ponts que apropen els alumnes i les seves famílies al fet religiós, a la fe, al Jesucrist que ens parla a l'Evangeli, i a l'Església. Les escoles cristianes són testimonis de fe que emergeixen a la ciutat secular. Aquesta característica d'únics ponts fan repensar l'escola com un dels espais catequètics que no es pot desatendre.

Som en una situació, doncs, en què es constata una inquietud escolar i eclesial per determinar si es fa tot el que convé i és necessari, davant el dubte de si es dona una resposta prou evangèlica als reptes que es presenten. Els capteniments són diversos, des dels que ponderen el retorn al passat i a les seves formes i manifestacions; els qui avancen entre incerteses i, en alguns moments o casos, paralitzats per la realitat, fent recurs, en ocasions, a plantejaments poc consistents i desdibuixats que

alguns qualifiquen de *new age*; els que se centren pastoralment en l'acció, el compromís, els voluntariats no sempre amb un fonament de fe suficient...

Les escoles cristianes han de ser escoles obertes a tothom i, especialment, als qui més ho necessiten; i, des de la realitat de la seva identitat i missió, oferir la possibilitat de conèixer Déu i de créixer harmònicament en la fe. Creixement des d'una formació que la presenti i ajudi a viure-la apropant a les possibilitats de vivència personal i facilitant uns espais de celebració comunitària. Tot en consonància amb els recursos metodològics, didàctics i tecnològics del moment, amb les possibilitats de l'escola i l'entorn. Sempre sense desvirtuar el missatge, apropant a Jesús, mestre i amic.

Superats el nacionalcatolicisme i la transició, endinsats en una democràcia consolidada i situats en l'actual i concreta realitat social, econòmica, cultural, eclesial... potser convindria aturar-se a reflexionar sobre la identitat cristiana de les escoles que se'n diuen i del desenvolupament de la missió que tenen encomanada. Actualitzar les intuïcions fundacionals i de fidelitat als ensenyaments de Jesús, amb molta consciència de realitat i amb molt desig de servei a les persones implicades.

Horitzons pastorals

Amb aquests antecedents, des d'aquesta realitat social, escolar i religiosa, que no podem defugir, hem de cercar camins pastorals que, conjuntament amb l'escola/parròquia permetin desenvolupar la missió comú de fer present l'Evangelí i apropar-lo a tots aquells que, amb bona voluntat, se sentin cridats a acollir-lo, viure'l personalment i celebrar-lo comunitàriament.

Això pot suposar l'ofertament de l'acompanyament i la formació necessària per rebre els sacraments d'iniciació:

- Pel que fa al sacrament del baptisme: preparació adient, acolliment eclesial, celebració del sacrament a la parròquia.

- Pel que fa al sagrament de l'eucaristia: recuperació d'espais catequètics a l'escola tot donant-li sentit eclesial, en col·laboració amb la parròquia, celebrant la primera comunió on millor convingui (parròquia, escola).
- Pel que fa al sagrament de la confirmació: oferir, durant els cursos previs, espais per treballar la renovació de la fe amb iniciatives de formació, vivència i celebració amb un clar sentit eclesial que admet diversitat d'itineraris. La celebració a la parròquia.

Perllongar la mirada amb esperança

Feta aquest reflexió entorn la renovació pedagògica i pastoral en la seva polièdrica realitat, convé ara continuar reflexionant i discernint, cercar respostes, emprendre iniciatives innovadores, no deixar-se endur per la rutina, per l'actualitat tòpica o per allò políticament correcte; i, per damunt de tot, convé continuar treballant amb esperança -i des de l'esperança- perquè Déu passa i torna a passar per la catequesi.